

הלכות בכורות פֿרָק ד

א. בהמת השתפין, חִיבֵת בְּכוּרָה. לא נאמר "בְּקָרָה, וְצֹאנֶךָ" (דברים יב, יז; דברים יד, כג), אלא לְמַעַט שְׁתַּפּוּת הַגּוֹי: שָׁאם הָיָה שְׁתַּף בְּפָרָה או בְּעֶבֶר, אִפְּלוּ הָיָה לַגּוֹי אֶחָד מֵאֶלֶף בָּאֵם או בּוֹלֵד הָרִי זֶה פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה. הָיָה לוֹ בְּאֶחָד מִשְׁנֵיהֶם אֶבֶר אֶחָד, כְּגוֹן יָד או רֶגֶל רוֹאִין: כָּל שָׁאֵלוּ יַחְתָּךְ, יִהְיֶה בְּעַל מוֹם הָרִי זֶה פֶּטוּר; וְאִם אִפְשָׁר שְׁיַחְתָּךְ אֶבֶר הַגּוֹי, וְלֹא יִפְסַל הָרִי זֶה חֵיב בְּבְכוּרָה.

ב. הַלּוֹקֵחַ עֶבֶר פָּרְתוֹ שֶׁלִּנְכָרִי, או הַמוֹכֵר עֶבֶר פָּרְתוֹ לְנְכָרִי אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי הָרִי זֶה פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, וְאִין קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַל דְּבָר זֶה. הַמִּקְבֵּל בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי לְהִיּוֹת מְטִיבָהּ, וְהוֹלְדוֹת בִּינִיָּהן, או נִכְרִי שֶׁקִּבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל כְּזֶה הָרִי אֵלּוּ פֶּטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה: שֶׁנֶּאֱמָר "פֶּטֶר רָחֵם בְּיִשְׂרָאֵל" (ראה שמות יג, ב), עַד שִׁיְהִיָּה הַכֹּל בְּיִשְׂרָאֵל.

ג. הַמִּקְבֵּל צֹאן מִן הַגּוֹי בְּמִמּוֹן קָצוֹב, וּפְסֵק עֲמוֹ שִׁיְהִיָּה הַשֹּׁכֵר בִּינִיָּהן, וְאִם פָּחַתּוּ, פָּחַתּוּ לְיִשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שְׁבִרְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן, וְהָרִי הֵן כְּקִנְיָנוֹ, הוֹאִיל וְאִם לֹא יִמָּצֵא הַגּוֹי אֲצִלּוֹ מִמּוֹן לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ, יִגָּבֶה מִן הַבְּהֵמוֹת הָאֵלּוּ וּמוֹלְדוֹתֵיהֶן נַעֲשֶׂה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אַחֲרִיּוֹת עֲלֵיהֶן וְעַל וְלִדּוֹתֵיהֶן, וְהָרִי יָד גּוֹי בְּאִמְצָע, וּפֶטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה, הֵן וּמוֹלְדוֹתֵיהֶן. אֲבָל וְלָדֵי וְלִדּוֹת חֵיבִין שֶׁהָרִי שְׁלִיִּשְׂרָאֵל הֵן, וְאִין לַגּוֹי עֲלֵיהֶן רִשׁוֹת.

ד. יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּתַן מַעוֹת לַגּוֹי, וְקָנָה לוֹ בָּהֶן בְּהֵמָה מַגּוֹי בְּדִינִיָּהן אֵף עַל פִּי שְׁלֹא מִשֶּׁךְ, קָנָה וְחִיבֵת בְּבְכוּרָה; וְכֵן אִם קָנָה הַגּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל בְּדִינִיָּהן, וְנֶתַן מַעוֹת אֵף עַל פִּי שְׁלֹא מִשֶּׁךְ, קָנָה וּפֶטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה.

ה. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר, וְאִין יָדוּעַ אִם עַד שְׁלֹא נִתְגַּיֵּר יִלְדָּה פָּרְתוֹ, או אַחֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הָרִי זֶה בְּכוֹר מִסֵּפֶק. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי, וְאִין יָדוּעַ אִם בְּכָרָה או לֹא בְכָרָה, וְיִלְדָּה אֲצִלּוֹ הָרִי זֶה סֵפֶק בְּכוֹר, וְיֵאָכֵל בְּמוֹמוֹ לְבַעֲלִים; וְאִינוּ לְכוּהֶן שֶׁהַמוֹצִיא מִחִבְרוֹ, עָלָיו הָרְאִיָּה.

ו. לִקְחַת בְּהֵמָה מְנִיקָה מִן הַגּוֹי אִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנָה שְׁלֹא־חֶרֶת הִיא מְנִיקָה, אֲלֹא הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת שִׁילְדָּה; וְאִפְּלוּ הָיָה זֶה שְׁמִנִּיקָה כְּמִין אַחֵר, וְאִפְּלוּ כְּמִין חֲזִיר הָרִי זֶה פֶּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה. וְכֵן בְּהֵמָה שֶׁהִיא חוֹלְבֵת, פֶּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה שֶׁרֵב הַבְּהֵמוֹת, אִין חוֹלְבוֹת אֲלֹא אִם כָּבֵד יִלְדוּ.

ז. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִיִּשְׂרָאֵל הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת שְׁבִכָּרָה, עַד שִׁיּוֹדִיעוֹ הַמוֹכֵר שְׁעֵדִין לֹא יִלְדָּה: שְׂאִין הַיִּשְׂרָאֵלִי שׁוֹתֵק וְגוֹרֵם לוֹ לֵאָכֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ, וְיִדְאִי שְׁבִכָּרָה; וְלִפְיָךְ מְכָרָה סֵתָם.

ח. בְּהֵמָה דָּקָה שֶׁהַפִּילָה עֶבֶר שְׁעֵדִין לֹא נִתְבְּאָרָה צוּרְתוֹ הִרְבֵּה וְנִפְרָה לְכָל, וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא טָנוּף אִם אָמְרוּ הָרוּעִים עֶבֶר הוּא, אֲלֹא שֶׁנִּפְסַד הָרִי זֶה פֶּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה, וְצָרִיךְ לְהִרְאוֹתוֹ לְרוּעָה חָכָם; לְפִיכָךְ הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי, אִפְּלוּ הִתְהַ קְטָנָה, וְיִלְדָּה אֲצִלּוֹ בְּתוֹךְ שְׁנֵתָה הָרִי זֶה סֵפֶק בְּכוֹר, שְׂמָא טָנוּף הַפִּילָה בְּרִשׁוֹת הַגּוֹי.

ט. וְכֵן בְּהֵמָה גְּסָה שֶׁהַפִּילָה שְׁלִיָּה הָרִי זֶה סִימָן וְלָד, שְׂאִין שְׁלִיָּה בְּלֹא וְלָד; וְנִפְטָרָה מִן הַבְּכוּרָה. וּמִתָּר לְהַשְׁלִיךְ אוֹתָהּ

השליה לכלבים: שאין מתקדש בבכורה אלא זכר, וחזקת הנוֹלָדִים מחצה זכרים ומחצה נקבות; וכבר בארנו שהזכר שאין בו מקצת סימני אמו, אינו מתקדש בבכורה. ונמצא מעוט הנוֹלָדִים הם המתקדשים בבכורה, ואין חוששין למעוט. אבל בהמת קדשים שהפילה שלייה תקבר, שהזכרים בה פנקבות.

י. בהמה גסה שהפילה חררת דם הרי זו נפטרה מן הבכורה, שחזקתה שהולד בתוכה, ורבה עליו הדם, והפסידו ובטלו. וקוברין חררה זו כמו נפל כל מבכרת, אף על פי שאין בחררה זו קדשה; ולמה קוברין אותה, כדי לפרסם הדבר שנפטרה מן הבכורה.

יא. כבר בארנו בענין נדה, שהולד באדם נגמר לארבעים יום, והמפלת לפחות מארבעים, אינו ולד. אבל ולד בהמה לא עמדו חכמים על מנין הימים שיגמר בו; אבל אמרו שהמפלת טנוף, אינה מתעברת אחריו ולא מקבלת ולד אחר, לפחות משלושים יום.

יב. בהמה שיצאת מלאה, ובאת ריקנית הבא אחר פן בכור מספק: שמא דבר שאינו פוטר בבכורה הפילה, ואין לנפלי בהמה פטירת רחם עד שיעגילו ראש פפיקה שלערב.

יג. מבכרת המקשה לילד מחתך אבר אבר, ומשליך לכלבים; והבא אחריו, בכור. יצא רבו הרי זה יקבר, ונפטרה מן הבכורה; ואם חתך אבר והניחו, וחתך אבר והניחו, עד שהשלים רבו הרי כל האברים צריכין קבורה, ונפטרה מן הבכורה: כיון שיצא רבו, בין שלם בין מחתך, והרי הוא לפנינו נתקדש למפרע.

יד. יצא שלישי, ומכרו לגוי, וחזר ויצא שלישי אחר נתקדש למפרע, ונפטרה מן הבכורה; יצא שלישי דרך דפן, ושני שלישים דרך רחם אינו קדוש: שהרב הראשון לא יצא דרך רחם, ולמפרע הוא מתקדש.

טו. יצא מעוט אבר גדול, והרי זה היוצא רבו שלערב נפטרה מן הבכורה, ויקבר היוצא. יצא חצי העבר, והוא רבו שלאבר היוצא הרי זה ספק אם נפטרה מן הבכורה, או לא נפטרה; לפיכך הבא אחריו, ספק בכור.

טז. בכור שפרכו בסיב והוציאו, ולא נגע ברחם, או שפרכו בשלית בהמה אחרת, או שנכרכה עליו אחותו, ויצא הואיל ולא נגע ברחם מפל מקום, הרי זה ספק בכור.

יז. הדביק שני רחמים זה לזה, ויצא מזה ונכנס לזה הרי זה ספק אם נפטרה מן הבכורה הבהמה שנכנס בה הבכור, שהרי פטר רחם, או לא נפטרה, עד שיפטר רחמה ולדה.

יח. נפחתו כותלי בית הרחם, ויצא הרי זה ספק אם נגיעת רחם מקדשת, או איירו. נעקרו כותלי בית הרחם בצוארו הרי זה ספק אם במקומו מקדש, או מקדש אף חוץ למקומו.

יט. נגממו כותלי בית הרחם, אינו קדוש. נפרץ מקצתו, ועומד מרבה על הפרוץ, ויצא דרך הפרוץ, או שהיה הפרוץ מרבה על העומד, ויצא דרך העומד הרי זה ספק בכור.